HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

מתני׳ פיתום. סם המכשף המדבר משחיו מעלה את האדם מן הארץ ומושיב לו בשחיו אחת זרועותיו ומדבר משחי מיי"ס"ה בלע"ז: **ידעוני המדבר בפיו.** כלומר[ע"ב] היה אחת מן שאומה יודע ומכניס ממנה עצם לתוך פיו והעצם מדבר מאליו על ידי כשפים: **כרי אלו בסקילה.** כדכתיב (ויקרא כ) בהאי יגרמו אותם: **והנשאל בהם.** שגם ושואל בהם להגיד לו דבר העתיד כגון שאול בתוזהרה. דאל תפנו אל האובות (שם יט). ותזהרה המכשפים גופייהו מלא יעשה כך וגו' ואובר תבר ושואל אוב וידעוני (דבריס יח): **גמ׳** בכריתות קא אשיב לכל כריתות שבאורה שהייבין עליהן על שגגתן חטאת ותנן (שם קף ב.) בעל אוב וידעוני: **הואיל ושניהם נאמרו.** בגלוי אחד נאמרו אל האובות ואל הידעוניים ואם עשה שניהם בהעלם אחד אינו חייב אלא חטאת אחת שהאוזהרין מחלקין לחטאות דכתיב (ויקרא ד) אשר לא תעשינה מהיינו דבריהם שהן בגלוי תעשה ושמיך ליה לו הוזהר אחיו אלמא חטאת אלמוזהרין קיימי והכי אע"ג דכי עבד לאחד מינייהו בלחי אשיאם מיחייב להם לאו אחד אבל אחרוייהו קאי לא תני להו לאחרוייהו אחת דכי תניא אחת אחת מילי ממחייב אכל אחד ואחד כי עביד להו כי הדדי הוא דתניין כלאחרינן אחת כריתות דגמ׳[ב] דפרכינן מניינא למה לי אחת עשאן כולם בהעלם אחת חייב על כל אחת ואחת אכלך לא מצי למתני ל״ז כריתות לחייבו ל״ז חטאות. והא דתקט הואיל ושניהם נאמרו אחד נאמרו ולא נקט הואיל ושניהם בכרת אחת נאמרו משום דחלוק חטאות אינו אלא אחד מיהו תלוי בחלוק כריתות דהא מפטם שמן המשחה וסך משמן המשחה משום דאיכא שני לאוין על שבר אחד לא ייסך ובמתכנתו לא תעשו כמוהו (שמות ל) מע"ג דאין בשניהם אלא כרת אחת דכתיב (שם) איש אשר ירקח כמוהו ואשר יתן ממנו על זר וכרת מעמיו אמרי׳ התם[ו] דכי עביד להו בשוגג בהדדי מיחייב על כל אחת ואחת: **ריש נקיש אחר ידעוני.** להכי לא מניינא להו להתם משום דאפי׳ כי עביד להו בחפי נפשיה אלא בר קרבן הוא אפי בו מעשה וחטאת אינה אלא חטאת אחת על המעשה דכתיב[ז] ועשה אחת מאחד בשל שוגג לרוב הקהל (ויקרא שם). גבי מנדרינן (לעיל קף ב.): גבי מנדרינן אי לא קיבלה בחלוה אלא כלומר הוא וי״ל מדכתיב גבי ניניה (נחום ג) ממך יצא חושב על ה׳ רעה דהיינו דבשקה שגידף שהיה שלומו של מאחריב מלך אשור וניוה בחרב אשור ותלאו הכתוב במחשבה ואפי אחי לפרישי׳ לעיל (שם ד״ה דבשם) דבשחת עבודת כוכבים מהחבה מיירי ניחא דאין תלויה בלב:

מתני׳ א בעל אוב זה פיתום המדבר ב משחיו וידעוני זה המדבר בפיו הרי אלו בסקילה ג והנשאל בהם באזהרה: **גמ׳** ד מאי שנא הכא דקתני בעל אוב וידעוני ומאי שנא גבי כריתות דקתני בעל אוב ושייריה לידעוני ר׳ יוחנן אמר הואיל ה ושניהן בלאו אחד נאמרו ר״ל אמר ידעוני לפי שאין בו מעשה ור׳ יוחנן מאי שנא בעל אוב דנקט משום דפתח ביה קרא וריש לקיש מ״ט לא אמר כר׳ יוחנן אמר רב פפא חלוקין הן במיתה ור׳ יוחנן חלוקה דלאו שמה חלוקה (ו) דמיתה לא שמה חלוקה ורבי יוחנן מ״ט לא אמר כריש לקיש אמר לך מתני׳ דכריתות ר׳ עקיבא היא דאמר לא בעינן מעשה וריש לקיש נהי דלא בעי ר׳ עקיבא מעשה רבה מעשה זוטא בעי מגדף מאי מעשה איכא עקימת שפתיו הוי מעשה בעל אוב מאי מעשה איכא הקשת זרועותיו הוי מעשה ז ואפילו לרבנן והתניא ח אינו חייב אלא על דבר שיש בו מעשה כגון זיבוח קיטור וניסוך והשתחואה ואמר ר״ל מאן תנא השתחואה ר״ע היא דאמר לא בעינן מעשה ור׳ יוחנן אמר ט אפילו תימא רבנן כפיפת קומתו לרבנן הוי מעשה השתא לריש לקיש כפיפת קומתו לרבנן לא הוי מעשה הקשת זרועותיו דבעל אוב הוי מעשה כי קאמר ר״ל נמי לר״ע אבל לרבנן לא אי הכי יצא מגדף ובעל אוב מיבעי ליה אלא אמר עולא י במקטר לשד א״ל רבא מקטר לשד עובד עבודת כוכבים הוא אלא אמר רבא י במקטר לחבר אמר ליה אביי המקטר לחבר חובר חבר הוא אין והתורה אמרה חובר זה בסקילה יא ת״ר יב חובר חבר יג אחד חבר גדול ואחד חבר קטן ואפי׳ נחשים ועקרבים אמר אביי יד הלכך האי מאן דצמיד זיבורא ועקרבא אע״ג דקא מיכוין דלא ליזקו אסור ורבי יוחנן מאי שנא דכפיפת קומתו לרבנן הוי מעשה ועקימת שפתיו לא הוי מעשה אמר רבא שאני מגדף הואיל וישנו בלב

מתיב

והנשאל בהן. פ״ה בחזהרה לעל תפנו ואזהרה דמכשפות גופיה מנלע ימנע בך ובקשה לעי אל תפנו אזהרה לנשאל ג״כ יהא בו כרת דכתיב בפרשת קדושים והנפש אשר תפנה וגו׳ והכרתי אותה וי״ל מיפכא לאזהרה לנשאל מנלע ימנע בך °דכתיב בקרא בתריה שומר ודעוני: **הואיל ושניהם בלאו אחד נאמרו.**

פ״ה שהלאוים מחלקים לחטאות דכתיב אשר לא תעשינה וסמיך ליה או הודע אליו ואף על גב דבסק״פ בלל גדול (שבת קף סט.) הוא דלריש ליה לקיש בשגגה עד שיגגו בלאו שבה ור׳ יוחנן ס״ל שגג בכרת אע״פ שהזיד בלאו מ״מ בלאוין תליא מילתא כיון דמשכחן מפטם וסך לחייבו שני לאוין וכרת אחד מסתברא דלכך כתונין שני לאוין כדי לחייבו שני חטאות: **מאן תנא השתחואה ר׳ עקיבא היא.** תימה הא לא מחייב ר״ע במגדף אלא משום דכתיב בהו במקום קרבן בספ״ק דכריתות (קף ז:) ול״ל דכתיב בהשתחואה דלא כתיב ביה כרת במקום קרבן ול״ל דלריש לקיש נהי דלא בעי ר׳ עקיבא מעשה רבה מעשה זוטא בעי מגדף מאי מעשה איכא עקימת שפתיו הוי מעשה בעל אוב מאי מעשה איכא הקשת זרועותיו הוי מעשה ואפילו לרבנן והתניא אינו חייב אלא על דבר שיש בו מעשה כגון זיבוח קיטור וניסוך והשתחואה ואמר ר״ל מאן תנא השתחואה ר״ע היא דאמר לא בעינן מעשה ור׳ יוחנן אמר אפילו תימא רבנן כפיפת קומתו לרבנן הוי מעשה השתא לריש לקיש כפיפת קומתו לרבנן לא הוי מעשה הקשת זרועותיו דבעל אוב הוי מעשה כי קאמר ר״ל נמי לר״ע אבל לרבנן לא אי הכי יצא מגדף ובעל אוב מיבעי ליה אלא אמר עולא במקטר לשד א״ל רבא מקטר לשד עובד עבודת כוכבים הוא אלא אמר רבא במקטר לחבר אמר ליה אביי המקטר לחבר חובר חבר הוא אין והתורה אמרה חובר זה בסקילה ת״ר חובר חבר אחד חבר גדול ואחד חבר קטן ואפי׳ נחשים ועקרבים אמר אביי הלכך האי מאן דצמיד זיבורא ועקרבא אע״ג דקא מיכוין דלא ליזקו אסור ורבי יוחנן מאי שנא דכפיפת קומתו לרבנן הוי מעשה ועקימת שפתיו לא הוי מעשה אמר רבא שאני מגדף הואיל וישנו בלב

מתיב

מסורת הש״ס

א) [עי׳ תוספות מנחות לו. ד״ה קיבולת]. ב) כריתות ג [כל הסוגיא ע״ש], ג) [לעיל סב. תוספתא פ״י כריתות ג:], ד) ג״ז שם בכריתות ג:, ה) [כריתות ב:], ו) [שם ג.], ז) [ויקרא ד], ח) [ויקרא יט, שם כ, דבריס יח], ט) [שחוקמן ומענגן רש״ס],

תורה אור השלם

1. וְחֹבֵר חָבֶר וְשֹׁאֵל אוֹב וְיִדְּעֹנִי וְדֹרֵשׁ אֶל הַמֵּתִים: דברים יח יא

גליון הש״ס

תום׳ ד״ה והנשאל כו׳ דכתיב בקרא. עיין מיכוין יח ע״ב ובתורת חיים שם:

הגהות הב״ח

(ו) גמרא ללאו שמה חלוקה דמיתה:

לעזי רש״י

איישל״ה [אישל״א]. בית-השחי.

מוסף רש״י

לפי שאין בו מעשה. הילכך לאו בר קרבן הוא, אבל אוב יש בו מעשה שמקטיר זוטותיו ומדבר מפניו (כריתות ג:). חלוקין הן במיתה. ואי לאו הטעם הלזה היה מעשה מיתות מחלקין לחטאות, דהא חלוקין הן במיתה והי״ל למיתניהו אי הוה כר קרבן (שם). ר׳ עקיבא היא. דלמר מגדף מניין קרבן לעין מעשה (שם). נהי דלא בעי ר״ע מעשה רבה. מדקתני מגדף (שם). הוי מעשה ואפילו לרבנן. מדקתמר ר״ל הקשת זרועותיו הוי מעשה ואפילו לרבנן. מדקתמר זרועותיו מיבעי ליה. לכאורה קשה, דלמר מגדף ולא פליגי לרבנן אמאי מחייב על כל אחת ואחת. ריש נקיש אחר ידעוני. להכי לא מניינא להו להתם משום דאפי׳ כי עביד להו בחפי נפשיה אלא בר קרבן הוא אפי בו מעשה וחטאת אינה אלא חטאת אחת על המעשה דכתיב ועשה אחת מאחד בשל שוגג לרוב הקהל (שם). גבי מנדרינן (לעיל קף ב.): גבי מנדרינן אי לא קיבלה בחלוה אלא כלומר הוא וי״ל מדכתיב גבי ניניה (נחום ג) ממך יצא חושב על ה׳ רעה דהיינו דבשקה שגידף שהיה שלומו של מאחריב מלך אשור וניוה בחרב אשור ותלאו הכתוב במחשבה ואפי אחי לפרישי׳ לעיל (שם ד״ה דבשם) דבשחת עבודת כוכבים מהחבה מיירי ניחא דאין תלויה בלב: **מאי שנא בעל אוב דנקט.** תנא למתנייה ופייריה לידעוני ולא נקט ידעוני ולפייריה לבעל אוב: **משום דפתח ביה קרא.** בכל דוכתיי[ט] אוב כתיב בריש[ג]: **חלוקין הן במיתה.** כשפירש מקילתן חלקן הכתוב כי יהיה בהן אוב או ידעוני מות יומתו בחצן ירגמו אותם דמיהם בם [ויקרא כ] ולא כתיב וידעוני הלכך מי הוה ילפי׳ בהלי אוב: **מ״ט לא אמר כריש נקיש.** לפטור ליה לגמרי מקרבן הא ולאי בעינן מעשה: **ר״ע היא.** דקא מחייב מגדף בהטוח מינה ופליגי רבנן עליה במגדף משום דחין בו מעשה הלכך לר׳ עקיבא מחייב עליה ולא פייריה אלא משום דלא מחייב תרתי לתרוייהו: **עקימת שפתיו.** שעוקמין ומענעין[ט] כשהוא מדבר אחיב ליה ר״ע מעשה אבל ידעוני לפי׳ עקימת שפתיים ליכא: **ואפי׳ לרבנן.** קאמר ריש לקיש דהוה מעשה בשהייבה. כלומר מדלא פליגי רבנן עליה אחא במגדף אבל בבעל אוב אחא דקשת זרועותיו דבעל אוב הוי מעשה: **אינו חייב.** קרבן על שגגתן: **מאן תנא השתחואה.** לענין קרבן: **ר״ע היא דאמר לא בעינן מעשה.** דהא אלא משום דכתיב בהו במקום קרבן ליפטר וכן ידעוני אלמיבא דר׳ יוחנן לר״ע אמאי חייב הא לא כתיב ביה כרת במקום קרבן וי״ל דר״ע אלמיבא דדבריהם דרבנן קאמר להו לדידי לא בעינן מעשה לדילכו תודו לי מיהא במגדף דכתיב ביה כרת במקום קרבן ל״ק כיון דאחיב רחמנא במגדף ס״מ דכבל דוכתי לא בעי מעשה לענין קרבן כללא דעקימת שפתיו לרבי יוחנן אלמיבא דר״ע לא אחיב מעשה הואיל ושנו בלב כדלקמן ולר״ל אלמיבא דר״ע מחייבים אע״פ דלית ביה מעשה דהא אלא משום דכתיב ובעל אוב מיבעי ליה. בריש כריתות (קף ג.) מאני מדא מתרתי נקט וליתני בעל אוב מגדף מיקטיר ליה סד״א הואיל וכתיב כרת במקום קרבן מימא מוזו ליה לר״ע קמ״ל ודרך הס״ס בכמה מקומות כן כדמשכחן בפ״ק דחולין (קף כב. ושם) ידו הימנית מדרבה בר בר חנה נפקא ומאני כהונה בעיא מצבע ובסוף התודה (מנחות קף פב.) מאני כלי נסבא ובסוף דם המטהא (זבחים קף לח. ושם) מאני הנך ג׳ שיעורי: **הואיל וישנו בלב.** פי׳ בקונטרס שאפי׳ מדבר הס כל היום ואין לבו בלפי מעלה אלא לדבר אחר ומכנהו בשם המיוחד אינו חייב וקשה השתא הואיל ושנו בלב כלפי מעלה אלא את השם לדבר אחר ומכנהו בשם המיוחד ומקללו אינו מתחייב:

עין משפט נר מצוה

קעא א מיי׳ פ״ו מהל׳ ע״ז הל׳ ה ג ופי״ל הלכה יד סמג לאוין לח טור י״ד סימן קעט:
קעב ב מיי׳ שם פי״ח הל׳ יד סמג שם:
קעג ג מיי׳ שם פ״ו הלכה ג:
קעד ד מיי׳ פ״ח מהל׳ שגגות הלכה ג והלכה ד:
קעה ה מיי׳ שם פ״ז הלכה ה:
קעו ו ז מיי׳ פ״ו מהל׳ ע״ז הלכה ו [טוש״ע י״ד סימן קעט סעיף יט]:
קעז ח מיי׳ שם פי״ח הלכה י סמג לאוין כד טוש״ע י״ד סימן קעט סעיף ה:
קעח ט שם סעיף ז וכפירוש רש״י: